

O'QUVCHILARNING IJODIY QOBILIYATINI OSHIRISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISHNING AMALIY AHAMIYATI

Xolbekova O'g'iloy Isroil qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti. O'zbekiston

O'qituvchi ugiloy.kholbekova@inbox.ru +998507479713

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17360956>

Annotatsiya: So'nggi yillarda maktab ta'lim tizimiga shiddat bilan kirib kelayotgan yangi pedagogik texnologiyalar, innovatsiyalar, pedagogik-psixologik tushunchalar, interfaol metodlarni ta'lim beruvchi tomonidan o'zlashtirilib va qo'llanib borilishi, ta'lim sifatini, dars samaradorligini oshirishga yanada xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya, innovatsiya, interfaol metod, pedagogik-psixologik, san'at, madaniyat

Bugungi kunda yangidan taraqqiy etayotgan "Yangi O'zbekistonda" zamonaviy o'qituvchi dars jarayonida «aktyor» emas, aksincha «rejissyor» bo'lishi kerakligini anglashi lozim. U o'z o'quvchilarini fanga ijodkorlik nuqtai nazar bilan qarashlarini tashkil qilishi, ularda izlanuvchanlik xususiyatlarini shakllantirishi va albatta, yangi pedagogik texnologiya usullaridan foydalangan holda darsni tashkil etishi kerak bo'ladi. Buning uchun esa u bir necha yangicha ta'lim usullarini yaxshi bilishi kerak.

Interfaol metodlar ortiqcha ruhiy va jismoniy kuch sarflamay, qisqa vaqt ichida yuksak natijalarga erishish maqsadini nazarda tutadi. Dars mobaynida ma'lum nazariy bilimlarni o'quvchiga yetkazish, unda ayrim faoliyat yuzasidan ko'nikma va malaka hosil qilish, ma'naviy sifatlarni shakllantirish, o'quvchi bilimni nazorat qilish hamda baholash o'qituvchidan yuksak mahorat va tezkorlik talab qiladi.

O'qituvchi o'quvchini faollikka chorlovchi savollar orqali sinfda ijodkorlik, izlanuvchanlik, qiyoslash, o'xshashlik va farqini topish singari xususiyatlarni rivojlantiruvchi muhitni yaratadi. O'quvchilarni ma'naviy barkamol, aqliy salohiyati yuqori, mustaqil va erkin fikrlovchi, ijodkor bo'lib shakllanishida pedagogik innovatsiyalarni qo'llash, integrativ jarayonga asoslanish, interfaol metodlardan foydalanish kamlik qiladi. O'quvchi shaxsining ichki olamini hisobga olish kerak bo'ladi, ya'ni uning shaxsiy fikri bilan hisoblashish, undagi qobiliyatlarni payqash, uning so'z boyligini oshib borishiga ijobiy ta'sir ko'rsata olish zarur. Xo'sh, buning uchun nima qilish kerak degan savol o'z-o'zidan tug'ilishi muqarrar. Quyidagi qoidalar darslarni samarali tashkil etish uchun muhim omil bo'lishi mumkin:

- aniq maqsad qo'yish va unga erishish;
- vaqtdan unumli foydalanish;
- fikrni bo'lmaslik;
- eshita olish, savol berish madaniyatiga rioya qilish;
- o'zgalar fikrini hurmat qilish;
- o'zaro hurmat;
- ma'suliyatli bo'lish;
- faollik, ijodkorlik va bunyodkorlik;
- kayfiyatni mo'tadil saqlash;
- tashkilotchi va tashabbuskor bo'lish;
- fikrini qisqa, aniq va ravon ifoda etish;
- o'zaro hurmat, hayrixohlik, xamdardlik, yordam ko'rsatish.

Bu qoidalar shaxsni yuqori ma'naviyatli, keng fikrlovchi, ijodkor, bo'lib shakllanishiga yordam beradi, shuningdek o'zgalarni fikrini hurmat qilishga o'rgatadi. Hozirgi davr talabidan kelib chiqqan holda o'quvchilarni o'z-o'zini tarbiyalaydigan, o'zi mustaqil izlanib, bilimlarni egallaydigan darajaga olib chiqish asosiy vazifa hisoblanadi. Ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etish bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir. O'quvchilarning ijodiy qobiliyatini o'stirish maqsadida zamonaviy metodlar ishlab chiqilmoqda. Ularga interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar, turli didaktik o'yinlarni misol qilishimiz mumkin. Bu metodlar va usullar o'quvchida kommunikativ qobiliyatning o'sishiga, o'quvchilar orasida hissiy aloqa o'rnatilishiga, muammoli vaziyatlar yechimiga, guruhda ishlashni, o'zgalarning fikrini tinglay olishni va o'z fikrini mustaqil bayon etishni o'rgatibgina qolmasdan, unda o'ziga ishonch, bilimiga tayana olish, qiziqishlarining kuchayishiga, keng fikrlashga olib keladi. Pedagoglar uchun shovqinli sinf bilan ishlash eng dolzarb muammolardan biri bo'lib kelmoqda. Bu muammoni hal etishda xorijiy va milliy uslublarga ega bo'lgan trener o'qituvchilar tomonidan bir qancha samarali interaktiv metodlar ishlab chiqilmoqda.

Xulosa va takliflar: O'quvchilarning ijodiy qobiliyatini oshirishda interfaol metodlardan foydalanish maktablarda tashkil etiladigan ta'lim -tarbiyaviy ishlarning samaradorligini oshirib, bolalarda faollik, ijodkorlik, yaratuvchanlik, mustaqil fikrlash kabi qobiliyatlarini o'stiradi, ularning olgan bilimlarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Umuman olganda bugungi kunda kreativ metodlarning turlari juda ko'p va turli-tumandir. Ammo ta'lim jarayonida ularni o'quvchilarning yoshiga va mavzuga mos tarzda tanlash uning yanada samadorligini oshiradi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi yangi tahrirdagi qonuni. O'RQ-637-son. // www.lex.uz
2. Суюнов Н. (2024). Tez qalamchizgilar orqali badiiy tafakkurni rivojlantirish metodikasining zamonaviy yondashuvlari. Общество и инновации, 5(8/S), 274-278.
3. Халилов Л. (2024). Rangtasvir mashg'ulotlari orqali talabalarining ijodiy qobiliyatlarini oshirishning ilmiy nazariy asoslari. Общество и инновации, 5(9/S), 26-31.t